

Voor Lisa, van Marjanne
Dankjewel dat ik jouw verhaal mocht schrijven.
Jij moest het meemaken.

*'Gelukkig, omdat ik nu de rijkdom mag ervaren
van zoveel mooie mensen in mijn leven.'*

Lisa van Ris

Colofon

Copyright © 2019 Marjanne van Ginkel-Vroom en Lisa van Ris (pseudoniem)
Eerste druk april 2019

Omslagfoto: Robert van Ginkel, RVG Productions
Figuranten omslagfoto: Sebastiaan Roos, Rogier Latuheru, Sem van Maris,
Rolien van Perlo-Boer, Jeroen van Perlo, Ruby Monterie Waterreus, Nora Waterreus
Omslagontwerp: Pauline Tournier, RVG Productions
Auteursfoto achterkant: Robert van Ginkel, RVG Productions
Grafisch ontwerp en opmaak binnenwerk: Pauline Tournier, RVG Productions
Druk- en bindwerk: Drukbedrijf, Amsterdam
Uitgever: RVG Productions, Rijswijk
ISBN 9789090315195

Facebook: @allemaalstruisvogels
Website: www.allemaalstruisvogels.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets in deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronisch, door geluidsopname- of weergaveapparatuur, of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voorwoord

Dit boek is een waargebeurd verhaal. Het is geen fraai verhaal. Het vertelt hoe volwassenen een kind voor het leven kunnen beschadigen. Door niet in te grijpen, door weg te kijken, door de kop in het zand te steken. Alle personen en locaties die in dit boek voorkomen, bestaan echt. Door de auteurs is geprobeerd om zoveel mogelijk herkenning te voorkomen door de namen van personen, plaatsen en locaties aan te passen. Dit is gedaan om de betrokkenen zoveel mogelijk te beschermen. Enige gelijkenis kan helaas niet altijd voorkomen worden. Er is geprobeerd hiermee zo zorgvuldig mogelijk om te gaan. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling om betrokkenen in een kwaad daglicht te stellen.

Het is wel de bedoeling om mensen wakker te schudden. Om ze ervan bewust te maken dat kinderen onze hulp hard nodig hebben. Alle kinderen hebben dezelfde rechten, waar ook ter wereld. Deze zijn vastgelegd in het Verdrag voor de Rechten van het Kind. Regeringen van de landen die het verdrag ondertekenden dienen dit na te leven. Zo ook de regering van Nederland. Er gaat veel goed in ons land, maar nog steeds zijn er heel wat kinderrechterlijke zorgen. We moeten beter opkomen voor kwetsbare kinderen. Het aantal meldingen van kinderporno in Nederland is sinds 2012 met 800 procent gestegen. Kinderen die slachtoffer zijn van kindermishandeling staan lang op wachtlijsten, ze krijgen onvoldoende passende hulp. Door het jeugdbeleid zijn ze afhankelijk van wat gemeenten wel of niet voor hen doen.

Landelijke cijfers over kindermishandeling ontbreken, terwijl die nodig zijn om de aanpak van kindermishandeling te verbeteren. Niet alleen de overheid dient meer aandacht te besteden aan de zorg voor de kinderen in ons land. Ook wij hebben als inwoners de plicht om kindermishandeling te signaleren en te melden. Ook wij hebben met elkaar de plicht om ervoor te zorgen dat kinderen kunnen opgroeien in een veilige en liefdevolle omgeving. Kinderen hebben het niet voor het kiezen waar ze geboren worden of in welke omstandigheden ze opgroeien. Er zijn in Nederland duizenden kinderen die niet meer bij hun ouders kunnen wonen of die leven in moeilijke omstandigheden, door zorgen en problemen thuis. Dit moet stoppen, want alle kinderen hebben recht op een fijne kindertijd.

Het verhaal van Lisa van Ris opschrijven was geen gemakkelijke opgave. Het is veel kommer en kwel. Het roept verdriet op, angst, onmacht en onbegrip. Boosheid en woede over al dat is gebeurd. Toch is het heel belangrijk dat verhalen zoals deze verteld worden. Het zet ons, de juffen en de meesters, politici, politie, postbodes, winkeliers, hulpverleners, buurmannen en buurvrouwen, aan het denken. Het doet ons inzien dat we tijdig moeten ingrijpen, dat we echt iets moeten doen. Kinderen zoals Lisa zijn getraumatiseerd voor het leven. De plaatjes die in hun hoofd zitten, verdwijnen nooit. Ze zijn kwetsbaar, breekbaar. Zwaar beschadigd. Geknakt. Ze worden hun hele leven achtervolgd door boze dromen en nachtmerries. Worden badend in het zweet wakker, doordat ze iets op televisie hebben gezien of op de radio hebben gehoord, dat ze herinnert aan vroeger.

Alleen door echt te kijken en te luisteren en met de juiste hulp en begeleiding redden deze kinderen het en kunnen ze een sterke volwassene worden. Dat, en met een sterke overlevingsdrang en ongelooflijke wilskracht, zoals Lisa.

Van dit boek gaat tien procent van de winst naar Het Vergeten Kind, een stichting die opkomt voor alle kwetsbare kinderen in Nederland: hetvergetenkind.nl.

15 april 1985

Als je moet wachten duurt het lang. Je moet dan eigenlijk iets anders gaan doen, dat noemen ze afleiding zoeken. Maar het gaat niet. Ik kan alleen maar naar de klok kijken en hopen dat de wijzers vanzelf sneller zullen tikken. Toe maar wijzertjes, ga maar harder. Tik maar sneller als je kunt. Alsof aanmoedigen helpt. Het is nu half drie. Nog een half uur, dan zijn ze er. Met de beste wil van de wereld wil ik lief zijn tegen de wijzers, tegen ze fluisteren. Tegen ze schreeuwen als het moet. Ze warmte bieden of een bemoedigend schouderklopje geven. Als een voetbaltrainer wil ik alles wel doen dat nodig is om ervoor te zorgen dat het team van wijzers goed presteert en doet wat ik zeg.

‘Als het maar rustig blijft.’ Ik fluister het tegen mezelf. ‘Als het in Godsnaam maar rustig blijft.’ Zelf probeer ik ook rustig te blijven en niet te piekeren over wat er zo gaat gebeuren. Het zal nu niet lang meer duren. Nog even en dan zijn Eva en mama hier. De wijzers volgen hun eigen weg en tikken door. Hard, ik word er bang van. De wijzers tikken angstaanjagend hard.

Hard maar kalm tikken de wijzers door, de tijd heeft geen haast. Ik wel. De minuten gaan traag. Waarom duurt het zo lang? De kleine wijzer tikt naar kwart voor drie en uiteindelijk naar drie uur. Om mij heen hangt een geur die ik niet herken. De gebruikelijke geur van eten, shag en mufte meubels is overgenomen door een scherpe, penetrante lucht. Ik kan het niet plaatsen. Weer kijk ik naar de klok. Net iets na drieën. Nu kunnen ze elk moment binnenkomen. Nog niets te zien. Gespannen kijk ik naar de achterdeur, door de tuin naar de poort. Of komen ze door de voordeur? Dat zal vast niet het geval zijn, ze komen nooit door de voordeur. Zachtjes draai ik mijn hoofd terug en ik gluur door de kiertjes van mijn wimpers.

Papa zit in zijn stoel, hij ziet er gespannen uit, vind ik. Gespannen, en nors en chagrijnig. Dat is normaal voor papa. Zijn mondhoeken hangen naar beneden. Met zijn benen een beetje gespreid zit hij op de punt van zijn stoel. Hij leunt voorover, zijn ellebogen rusten op zijn knieën en hij rookt zijn shagje. Vandaag heeft hij een groene, ribfluwelen broek aan met een licht gekleurd overhemd en daaroverheen een bordeauxrood vest. Zoals zo vaak.

Papa is niet zo modebewust. Hij plukt wat aan zijn vest en snuift. Veegt wat shag resten van zijn broek en woest en zwaar ademend inhaleert hij de rook. In en uit. In en uit.

Op het kastje dat naast hem staat, liggen vier pistolen. Of zijn het er drie? Ik denk toch dat het er vier zijn, ik kan het niet zo goed zien. Ik zit in een hoekje achterin de kamer, helemaal aan de andere kant. Zo ver mogelijk bij papa vandaan, uit zijn zicht. Dat probeer ik. Ik houd mezelf zo klein en zo onzichtbaar mogelijk. Dat is maar het beste in situaties zoals deze. Dat weet ik allang. Aan elke zijde van papa, aan zijn heup, hangt ook een pistool, ieder in een holster. Het zijn allemaal verschillende pistolen. Een revolver, met een cilinder waar de kogels in zitten. Die van hem heeft acht hulzen en dat is bijzonder, vertelt hij me altijd, want de meeste revolvers hebben er maar zes. Hij is er trots op. Papa heeft ook een Walther P9, een Kaliber 22 en een Magnum. Net zoals de politie. Zelfs met dempers. Ik weet niet alle namen van die pistolen maar als vijftienjarige weet ik er best veel. Allemaal van hem geleerd. Hij pakt een pistool uit zijn holster, draait het rond in zijn hand en kijkt ernaar. De pistolen zijn al geladen weet ik, dat zijn ze altijd. Klaar om mee te schieten.

Papa vindt het leuk om ermee te spelen. Dan verwijdert hij het magazijn uit het handvat van het pistool. Ontladen heet dat. Stuk voor stuk haalt hij de patronen, de kogels, eruit, vervolgens stopt hij ze weer terug en trekt het wapen door. Zo is het wapen geladen en weer klaar om te schieten. Dat doet hij de hele dag door, meerdere keren achter elkaar. Het is belangrijk Lisa,' zegt hij dan, 'dat de wapens op scherp staan. Dan kun je direct schieten.' Hij stopt het wapen terug in de holster en kijkt naar de pistolen die voor hem op tafel liggen. Hij pakt er eentje en die controleert hij ook. Zou hij zo gaan schieten? Ik moet iets doen. Maar wat? Ik probeer rustig te blijven en goed na te denken. Kom op Lisa, denk goed na! Ik spreek mezelf in gedachten toe. Waar blijven mijn moeder en mijn zus nou toch? Misschien komen ze om vier uur. Misschien hebben papa en ik het niet goed begrepen.

'Ik pak wat drinken,' zeg ik zachtjes. Papa zwijgt, rookt stevig door. Heel rustig, op mijn tenen, loop ik van mijn hoekje in de woonkamer naar de keuken, stapje voor stapje. Ik probeer zo weinig mogelijk geluid te maken. Sssst, stil

zijn. Niets doen om papa boos te maken. Weet je, misschien is het ook maar beter dat ze niet komen. Misschien is het maar beter dat ze wegblijven. Voor iedereen. Of; ik probeer zelf naar buiten te gaan. Papa kan mij nu niet zien. De koelkast staat vlakbij de buitendeur. De open keuken heeft een deur naar de aanbouw, een soort schuur. Daar staan de koelkast, de wasmachine, de fietsen. Daar is weer een deur, naar de achtertuin. Ik kan proberen weg te rennen, heel, heel hard. Zo hard als ik kan. Zo hard als ik nog nooit heb gerend. Maar ik durf niet. Ik heb de moed niet. En de kracht niet.

DEEL EEN

1969

O jee ... Nee toch, het zal toch niet? Haar borsten voelen zwaar en pijnlijk aan. Ze lijken ook groter. Nee, toch? Echt? Nee, het kan niet. Thea weet het zeker, het kan niet. Ze heeft goed geteld. Hoe kan dat nou? Nog eens tellen. Goed nadenken. Eind februari naar dokter Bruinsma geweest voor de prikpil. Die werkt drie maanden, dus tot en met mei. Ongesteld geweest, die week erna weer de prikpil. Toch? Of toch niet? Even op de kalender kijken, hoe zat het ook alweer? Ah ja, zo zat het. Geen tijd gehad toen. Bart was gevallen. Gat in zijn kop. Met de fiets tegen een paaltje gereden, vlakbij de hei. God, wat een drama was dat. Janken, schreeuwen, gillen. En een hoop bloed natuurlijk. Gelukkig viel het uiteindelijk allemaal wel mee. Meer herrie dan toestand. Een lichte hersenschudding. 'In de nacht moet je hem elke twee uur even wakker maken,' zei dokter Bruinsma. Wat een vreselijke nacht was dat. Natuurlijk liet Jan alles aan haar over, ze mocht het helemaal alleen opknappen. Zoals altijd. Gebroken was ze, de volgende ochtend. Maar geen tijd om moe te zijn, want er waren nog vier kinderen die haar aandacht wilden. En die naar school moesten. Lunchtrommels pakken, boterhammen smeren. Lunch maken voor Jan. Ondertussen hing kleine Bart jengelend aan haar been. Die had nog steeds last van zijn hoofd, het arme jong. Toen ook nog de eerste communie van Tessa en Bart. Tessa had geen fatsoenlijke kleding, dus hup, snel nog naar de winkel. Dat moest dan vrijdag maar. Ja. Zo was het gegaan. Door al die toestanden en drukte, had ze er gewoon niet meer aan gedacht. Dat was de dag dat ze weer naar dokter Bruinsma had gemoeten, voor die verdomde prikpil. Vervolgens communie, al die visite, toen weer aan het werk. Ze had gewoon geen tijd gehad.

Ach ach, die verdomde prikpil, had ze die maar gehaald. Nog eens nadenken; hadden ze in die week seks gehad? Ze weet het niet meer. Dat blijft haar niet bij, die momenten. Ze laat Jan altijd maar een beetje zijn gang gaan. Zelf vindt ze er niet zoveel aan. Maar ja, een man heeft zo zijn behoeftes, hè. Dus als hij dan zo nodig moet, ja, dan laat ze hem maar toe. Hoe eerder, hoe sneller, hoe beter. Dan kan ze vlug slapen. Maar het kan toch niet zo zijn, dat ze nu zwanger is? Alweer. Thea spreekt zichzelf tegen, het is tegen beter weten in. Ze weet heel goed hoe laat het is, haar lichaam vertelt haar de waarheid. Het

is duidelijk, oh zo duidelijk. Ze is gewoon weer zwanger. Inmiddels al vijf kinderen op de wereld gezet, heel wat miskramen verder. Zij weet echt wel hoe het voelt om zwanger te zijn. Mijn God, wat zal Jan zeggen? Hij zal wel kwaad zijn. Oh, hoe heb ik zo stom kunnen zijn? Al zoveel ellende en dan dit er ook nog bij. Al die ellende, daarmee bedoelt ze Jan. Hij heeft last van zijn rug, een tussenwervelschijf is verschoven. Komt door zijn moeder, zegt Jan altijd. Die sloeg hem met een stoel op zijn rug. Dat was normaal, bij Jan thuis. Ook zijn vader liet zijn handen graag los gaan. Nee, dat was geen fijn gezin, daar bij Jan thuis. Met als resultaat dat Jan nu enorme rugpijnen heeft. Verschrikkelijke pijnen en zo erg, dat hij helaas vaak moet verzuimen van werk. Met alle gevolgen van dien. Niet meer naar zijn geliefde timmerwerkplaats, maar steeds meer thuis op de bank. Goed voor zijn rug misschien, niet goed voor zijn hoofd. Al maanden van de dokter naar de bedrijfsarts en nu in zo'n traject waarvan de uitkomst allang bekend is. Waarschijnlijk wordt hij afgekeurd, dan heeft ie helemaal geen werk meer. Zit ie de hele dag in huis. Niet meer naar de timmerwerkplaats, maar thuis op de bank, met een WAO-uitkering en dan nooit meer werken. Het zal wat worden, Jan de hele dag in en om het huis. Nee, nee. Goed voor zijn rug maar niet goed voor zijn hoofd. Daarbinnen. Thea ziet de bui al hangen.

'Mamaaaaaa!' schreeuwt Eva, 'kom gauw naar beneden. Tessa heeft allemaal vlekjes op haar rug!' De schreeuw van haar oudste brengt haar weer terug in het hier en nu. 'God, wat nu weer?' mompelt Thea in zichzelf, terwijl ze de trap af stommelt naar beneden. Eva staat met Tessa in de keuken en houdt het hemdje van de jongste helemaal omhoog tot bijna aan Tessa's ogen. Met gefronste wenkbrauwen en een ongeruste blik in haar ogen staat ze naar het magere ruggetje van Tessa te kijken. Tessa ondergaat het lijdzaam en trekt een beteuterd gezichtje. Ze vormt haar onderlip in een vreemde krul en probeert weg te lopen, maar haar zus houdt haar bij haar hemdje vast.

'Laat eens zien aan mama,' zegt Thea. Ze bekijkt de rug en ziet inderdaad allemaal rode vlekjes. Dat is duidelijk.

'Het jeukt mama,' jammert Tessa.

'Tsja kind, het gaat nog veel meer jeuken vrees ik. Je hebt de waterpokken te pakken. Kom, doe maar lekker je pyjama aan en ga maar naar bed. Zo te voelen heb je koorts, je gloeit helemaal. Neem maar een glaasje water mee en ga maar lekker liggen. Eva leest je wel een verhaaltje voor.'

‘Neehee,’ mort Eva, ‘daar heb ik nu echt geen zin in.’

‘Eva, doe gewoon wat ik zeg. Neem je kleine zusje mee en houd op met zeuren. Ik heb echt genoeg aan mijn hoofd en jij moet even voor Tessa zorgen. Hup, opschieten nu.’ Eva druipt af, haar kleine zusje hobbelt achter haar aan, in hemd en onderbroek.

Bijna kwart voor vijf, Jan komt zo thuis. Thea kijkt nog eens op haar horloge en blijft staren. Als ze nou lang genoeg staart, misschien gaat de tijd dan wel terug. Helemaal terug naar 1961, toen ze hier net kwamen wonen. Jeetje, wat moest ze toen wennen. Ze komt oorspronkelijk uit Gelderland, uit een klein dorpje aan de rivier de Rijn. Een klein dorpje, dat volkomen geleid en geleefd wordt door de Rooms-Katholieke Kerk. Alles draait er om het geloof. Zelf is Thea ook rooms-katholiek. Maar hier, in het Gooi, is het allemaal Protestants. Dat is wel even iets anders. Wennen moest ze, enorm. Als het aan Thea lag, als zij het mocht zeggen, was de verhuizing niet doorgegaan. Helaas, ze had geen keuze. Jan kon werken in de timmerwerkplaats van de firma Alberts. Met daarbij een personeelswoning op het terrein. Een kleine woning weliswaar, dat wel, maar voldoende ruimte voor hen allemaal. Drie slaapkamers heeft het huis; één voor Jan en Thea, één voor de meisjes en één voor de jongens. Daarbij nog genoeg ruimte voor de kinderen om te spelen. Ook genoeg ruimte voor Jan, dankzij het hek in de woonkamer. Daar mogen de kinderen niet komen, die plek is alleen voor Jan. En voor Jan alleen.

Tegenover het huis ligt een klein vliegveld, met overblijfselen uit de Tweede Wereldoorlog. Een prachtig gebied en vooral De Bunker is een mooi speelterrein voor de jongens, ze spelen er graag; haar Harm en Bart. Eva, de oudste van vijftien, komt graag bij manege De Heide, ook vlakbij het huis. Ze loopt er zo naartoe. Ze mag daar een beetje de stallen uitmesten en de paarden verzorgen. Heerlijk vindt ze dat. Geld om zelf paardrijlessen te nemen is er niet, maar in ruil voor het uitmesten en verzorgen, mag ze af en toe toch een lesje meedraaien. Soms neemt Eva haar zusjes Anna en Tessa mee naar De Heide, dan heeft Thea even rust. Even, en echt vaak doet Eva dat niet, want daar heeft ze dan weer niet zo'n zin in. Anna speelt gelukkig veel met Tessa, zodat Thea haar handen vrij heeft. En de meisjes helpen allemaal goed mee in het huishouden. Dat mag ook wel, ze zijn tenslotte oud genoeg. In zes jaar tijd vijf kinderen op de wereld gezet. Thea is trots op haar kinderen. Een mooi stel, allemaal met eigen karakters.

Toen ze hier kwamen wonen was Tessa echt nog maar net geboren. Met de taxi werden moeder en kind vervoerd. Op aanraden van de huisarts, want Thea was in een te slechte staat om te reizen met de verhuiswagen, zoals de rest van het gezin. Ze had kraamkoorts en was zo ontzettend ziek. Wat een hel was het. Bij aankomst bij het nieuwe huis, had Jan er direct voor gezorgd dat de onderdelen van hun bed werden uitgeladen en in de slaapkamer kwamen te staan. Snel zette hij het bed in elkaar, zodat Thea en Tessa, hup, samen het bed in konden. Daar lag Thea dan: nieuw huis, nieuwe omgeving. Nieuwe baby. De eerste paar dagen op deze nieuwe plek waren geen pretje. Tijd om te herstellen had ze niet. Ze sleepte zich heen en weer, van het bed naar de keuken. Van de keuken weer naar de slaapkamers en weer naar de woonkamer. Dozen uitpakken, spullen een plekje geven. De nieuwe buurvrouw was gelukkig heel aardig en hielp een handje mee. Ook de kinderen deden goed hun best. Aan Jan had ze niets. Die had het druk met foeteren en schelden. Het ging hem allemaal niet snel genoeg en hij kon er slecht tegen dat Thea ziek was. Dat kwam hem niet goed uit, dat zij nu wat mankeerde. En alweer een kind erbij, dat kon hij ook niet uitstaan. Ze hadden er al veel te veel. Weer een mond erbij dat gevoed moest worden. Het geld groeide hem niet op zijn rug! Nog een kind waarmee hij zijn vrouw moest delen, hij vond het wel genoeg zo. Hij hield niet zoveel van kinderen.

De kraamkoorts putte Thea totaal uit. Ze liep op haar laatste loodjes toen de buurvrouw aan Jan adviseerde om nu toch echt wel een dokter in te schakelen. Thea was bleek en had enorme wallen onder haar ogen. Ze had hoge koorts en kon vrijwel niets meer. Het ging echt niet goed met haar. Jan wist helemaal niets van de nieuwe omgeving, hij kon nog geen winkel vinden. Laat staan een dokter. En dus stuurde de buurvrouw haar eigen dokter naar het gezin Van Ris; dokter Bruinsma.

‘Zo mevrouw Van Ris,’ zei dokter Bruinsma na zijn onderzoek bij haar thuis, ‘alles goed en wel maar u bent er behoorlijk slecht aan toe. Het lijkt me toch echt een beter idee dat u de vriendjes en vriendinnetjes van uw kinderen lekker naar hun eigen papa en mama stuurt.’

‘Hoe bedoelt u?’ vroeg Thea. ‘Welke vriendjes en vriendinnetjes? Allevier die kinderen zijn van mij, hoor.’

Dokter Bruinsma vertrok geen spier, zweeg, knipperde alleen meerdere malen

met zijn ogen. Schraapte zijn keel en vroeg: 'bedoelt u dat wat er nu in de wieg ligt, nummer vijf is?'

'Ja en als ik geen miskramen had gehad, was dit nu nummer zoveel geweest.'

Dokter Bruinsma zweeg weer. Zo stil als een goudvis. Hij had genoeg te zeggen, dat wel. Hij dacht er zo het zijne van. Wist precies hoe het zat. Zoals wel vaker, een zwaar gelovig gezin. Hij uit het land van Maas en Waal, zij uit een klein Gelders dorpje, beiden van de Rooms-Katholieke Kerk. Die wisten natuurlijk van toeten noch blazen. Die hadden geen idee dat er iets bestond dat zwangerschap kon voorkomen. Hij wist wel hoe hij dit moest aanpakken, tijd was belangrijk.

'Nou, knap eerst maar eens even goed op. Veel rusten en goed drinken en kom dan in de loop van volgende week maar naar het spreekuur. Neem de kleinste mee, dan kunnen we die ook nog een beetje in de gaten houden. En haar even wegen zodat we weten of ze wel genoeg drinkt', zei Bruinsma bij het weggaan.

Thea knapte enorm op en ging de week erna zoals afgesproken naar het spreekuur van dokter Bruinsma. Daar hoorde ze van dat middel, dat enorme wondermiddel. Dat er zoiets bestond als voorbehoedsmiddelen, had ze niet kunnen bedenken. En dat je die kunt gebruiken zodat je niet zwanger zou worden. De dokter zei dat ze dit moest overwegen maar Thea gaf zich niet snel gewonnen. Was dit een godsgeschenk of een duivelskado? Ze wist het niet, dit moest ze toch eerst overdenken en met Jan bespreken. En in de kerk, natuurlijk daar ook. Wat zou de pastoor hiervan vinden? En de familie? Die zouden er ook zeker wat van zeggen als er binnenkort niet weer een baby op komst was. Nee, dit kon niet zomaar. Dit ging tegen alle principes in. Dit kon ze niet alleen beslissen. Bruinsma zag haar twijfels en liet het onderwerp rusten. Hij controleerde de baby. Tessa schreeuwde het uit tijdens het wegen en meten. 'Nou, de longen doen het in ieder geval goed,' grapte Bruinsma. Thea kleepte het kind weer aan, legde het in de wandelwagen, en liep terug naar huis. Onderweg dacht ze goed na. Haar hersenen maakten overuren. Hoe zou ze dit bespreken met Jan? Hoe zou hij reageren?

Jan sprong een gat in de lucht toen hij hoorde wat Bruinsma voor oplossing had. Wat fantastisch, ze hoefden niet steeds weer een nieuw kind te krijgen! Voor Jan was het duidelijk een godsgeschenk, geen twijfel over mogelijk.

Thea kon het niet bevatten, sputterde nog wat tegen. ‘De pastoor! Moeten we de pastoor niet even vragen?’ Thea maakte zich enorm zorgen.

‘De pastoor! Die kan m’n kont kussen,’ had Jan geroepen. ‘Die hoeft niet al die kinderen te vreten te geven. Nee, het is wel goed zo. Ga jij maar gauw naar Bruinsma. Regel het.’ Daarmee was de zaak beslist. Het gezin Van Ris bestond uit twee ouders, vijf kinderen en daarmee klaar.

Nu, acht jaar later, moet ze Jan vertellen dat ze ‘een ongelukje’ heeft gehad. Dat ze ondanks de prikpil toch weer zwanger is. Oh, wat zal ie kwaad worden. De oudste is vijftien, de kleine Tessa alweer acht. Komt er nog een baby bij. Wat een toestand. Misschien verstandiger om het vanavond maar te laten rusten. Even wachten ermee, beter om eerst morgen naar het inlooppreekuur van dokter Bruinsma te gaan. Dan kan hij haar bekijken en onderzoeken. Hopelijk heeft ze het toch mis, dan maakt ze al die stampij voor niets. Eerst maar eens zorgen dat het eten op tafel komt en bij Tessa kijken hoe zij het maakt. ‘Anna, ga jij de jongens even halen voor het eten, dan kunnen we zo aan tafel.’ Thea veegt haar handen aan haar keukenschort af en duwt haar middelste dochter richting de deur. Anna loopt langzaam en met weinig zin naar buiten, op zoek naar haar twee broers. Ze ziet ze nergens. Die spelen vast weer bij De Bunker, aan de overkant van het huis. ‘Bart! Harm! Eten!’ Anna zet haar handen tegen haar mond en roept nog eens, nu harder. Geen antwoord. Ze zucht en steekt over. Die rotjongens ook altijd.

Thea loopt ondertussen naar de trap en roept naar boven dat Eva en Tessa moeten komen om te eten. Jan zit al aan tafel. Hij is ongeduldig. Hij zit er al een poosje en het duurt hem veel te lang. Gelijk vanuit zijn werk is hij aan tafel gaan zitten, in afwachting van wat de pot vanavond zal schaften. Hij heeft veel honger en weinig geduld. Dan rennen de jongens naar binnen en ploffen ieder neer op een stoel. Eva en Tessa nemen ook plaats en Anna helpt Thea met de pannen op tafel zetten. Van het één op het andere moment is het rustig. Thea vraagt zachtjes aan Eva of ze de pan die al op tafel staat, een beetje opzij kan schuiven. Zodat ze de hete pan die ze in haar handen heeft, ook op tafel kwijt kan. Daarna is iedereen helemaal stil. Niemand durft nog een woord te zeggen, het is oppassen geblazen. Jan is duidelijk niet in een goede bui. Dat zie je aan de manier waarop hij zijn shag vasthoudt. Wiebelt met zijn voet. Je hoort het aan zijn zware ademhaling. Je voelt het aan alles,

zijn hele houding, zijn uitstraling. Alles in en aan Jan is een en al woede. Een vreselijke boosheid, een soort vulkaan die elk moment kan uitbarsten. Een stortvloed van drift en razernij, gericht tegen één van de kinderen. Hij kan ze zo een draai om de oren geven, of erger. Hij kan tekeer gaan tegen Thea, omdat ze nu alweer sperziebonen op tafel heeft gezet. En sperziebonen, die zijn niet te vreten. Hij heeft ook wel gelijk, het is haar eigen schuld. Ze had natuurlijk om sperziebonen uit de Betuwe moeten vragen bij de groenteboer, dat zijn de echte Prinsessenbonen. De sfeer is bedrukt.

‘Jan,’ zegt Thea zacht, ‘wil jij misschien opscheppen?’

Met een wilde beweging drukt Jan hardhandig zijn shag uit in de asbak die op tafel staat. Behoedzaam haalt Thea de asbak weg. Jan grijpt de lepel en begint met opscheppen. Hij schept zijn bord helemaal vol. Ondertussen deelt Thea de borden uit aan de kinderen, waar Jan vervolgens wat eten op kwakt, waarna Thea voor Bart en Tessa hun portie fijn prakt tot een soort samengeperste moes. Jan neemt het grootste stuk vlees, want wie het hardste werkt, heeft het meeste recht op het grootste stuk. Stilletjes werken de kinderen hun eten naar binnen, er is er geen een die het in zijn hoofd haalt om te zeggen dat het vlees of de groente niet zo lekker is. Zelfs de kleine Tessa niet, die zich helemaal niet lekker voelt, heel erg misselijk is en denkt dat ze moet overgeven. Ook zij snapt dat het verstandig is om nu niets te zeggen en gewoon door te eten. Met kleine hapjes eet ze haar bordje leeg. Wanneer de borden leeg zijn, ruimt Thea ze snel af.

‘Anna, help jij mama eens snel,’ sommeert Jan zijn dochter met barse stem. Anna springt op van haar stoel en doet wat haar verzocht wordt.

‘Iedereen nog een schaalje vla en yoghurt?’ vraagt Thea terwijl ze de tafel rondkijkt.

‘Hoezo? Iedereen heeft zijn bord leeg en genoeg gegeten en het geld groeit me niet op de rug. Bewaar het toetje maar voor het weekend.’ Jan wiebelt ongedurig heen en weer op zijn stoel. Zijn voet bonkt harder op de vloer, hij knijpt zijn wenkbrauwen samen tot een geheel.

‘Maar Jan,’ werpt Thea tegen, ‘de kinderen zijn zo lief geweest. Ze hebben goed gegeten. De bordjes leeg. Dan verdienen ze toch een toetje.’

‘En dat moet nu maar eens afgelopen zijn!’ Jan ramt zijn vuist hard op tafel. Thea schrikt. ‘Wat een onzin van je, Thea! Die klerekinderen eten mij

kaal en ik maar werken en werken. Denk nou toch eens na mens, gebruik gewoon je verstand. Het is afgelopen en uit, nu!’ schreeuwt Jan. Hij smijt zijn stoel naar achteren, grist het pakje shag van tafel en marcheert de tuin in. De kinderen blijven verschrikt achter, hun moeder aankijkend met grote ogen. ‘Stil maar, laat papa maar,’ stelt Thea de kinderen en zichzelf gerust. ‘Papa is moe en hij heeft veel pijn in zijn rug. Komt wel weer goed. We geven papa even zijn rust, die moet even bijkomen. Hup hup, we gaan nu snel opruimen, dan kunnen we daarna nog een spelletje doen en dan is het echt bedtijd.’ Het is half zeven ‘s avonds.

De ochtend erop gaat Thea vroeg uit bed. Het is nog rustig in huis, iedereen slaapt. Thea zet koffie voor Jan, maakt de ontbijttafel klaar en smeert brood voor iedereen. Vervolgens maakt ze Jan en de kinderen wakker. Het gezin Van Ris draait als een geoliede machine: elk onderdeel werkt naar behoren, iedereen doet wat hij moet doen. Jan staat zich te wassen bij het lavet in de badkamer. Een douche of bad is er niet. Terwijl Thea verder gaat met het klaarmaken van het ontbijt voor iedereen, kruipt de koffielaar haar neus in. In haar buik steekt plots een Tsunami op en ze haalt nog maar net het toilet. Geschrokken en overrompeld door de plotselinge vloedgolf blijft ze boven de pot hangen. Het spuug druipt langs d’r kin en beneden haar in de pot drijft een zee van water, gal en restanten van haar avondmaal. Thea kreunt. Eigen schuld. Ze had ook eerst iets lichts moeten eten, een droge cracker ofzo. Haar maagwand trekt samen en een zure nasmaak zweeft door haar mond. Thea duwt zichzelf moeizaam omhoog, draait zich heel langzaam om, zodat ze niet duizelig wordt en laat zich op de wc zakken. Ze blijft even zitten en steunt met haar hoofd op haar handen. Ze schrikt op van de opdoemende schaduw. Het is haar oudste.

‘Mam, wat heb je?’ Eva kijkt bezorgd. Haar moeder is nooit ziek. Thea wil antwoorden maar onverwachts komt er weer een vloedgolf. Ze springt op van het toilet, kan zich net niet snel genoeg omdraaien en haar maaginhoud belandt grotendeels naast het toilet. Een beetje erin. Thea blijft spugen en Eva rent de trap op. ‘Papa, mama is aan het spugen op de wc. Ze is ziek!’ roept Eva naar haar vader. ‘Ziek? Hoezo ziek? Wat is dat nou weer, ziek?’ moppert Jan. Hij droogt zijn gezicht af, gooit de handdoek op het lavet en loopt terug naar de slaapkamer.